

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پژوهشکده تاریخ

گروه ایران اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته تاریخ گرایش ایران اسلامی

نهادهای تربیت بدنی از ۱۳۹۹ تا پیروزی انقلاب اسلامی ایران

استاد راهنما:

دکتر ناصر تکمیل همایون

استاد مشاور:

دکتر الهام ملک زاده

پژوهشگر:

سمیه چهری

بهمن ماه

۱۳۹۲

تقدیم بہ مادر م

آگنہ آفتاب مہر شر در آستانہ قلم
ہمچنان پابرجاست وہرگز غروب نخواہد

سپاسگزاری

سپاس آن خدایی را که هیچ سخنوری از عهده ی ستایش او بر نمی آید و هیچ کسی قدرت محاسبه ی نعمت هایش را ندارد و هیچ بنده ای توان ادای حق او را ندارد. ستایش خدا را که در مقابل نعمات خود از انسان توقع ستایش دارد و در مقابل شکرگزاری بندگان، به آن نعمت عطا می فرماید. خدا را به خاطر نعماتش می ستاییم همان گونه که هنگام بلاها او را می ستاییم و از او کمک می خواهیم.

از استاد فرهیخته و فرزانه جناب آقای دکتر ناصر تکمیل همایون که از محضر پر فیض تدریستان بهره ها برده ام و زحمت راهنمایی این رساله را بر عهده گرفتند و خانم دکتر الهام ملک زاده که در کمال سعه صدر و با حسن خلق و فروتنی مرا صمیمانه و مشفقانه یاری دادند کمال تشکر و قدردانی را دارم. همچنین خواهر عزیزم مستانه و همسر مهربانش به پاس عاطفه سرشار و گرمای امید بخششان که در این سردترین روزگاران بهترین پشتیبانم بودند و از خانواده ام که در تمام عرصه های زندگی یارو یآوری بی چشم داشت برای من بوده اند سپاسگزاری می نمایم.

و با تشکر خالصانه خدمت همه کسانی که به نوعی مرا در به انجام رساندن این مهم یاری نموده اند.

چکیده

ربیت بدنی و ورزش قدمتی به وسعت تاریخ بشریت دارد و در تمام ادوار تاریخی و تمدنهای باستان خاصه وجه نظامی آن پررنگتر از دیگر وجوه آن بوده است. ایرانیان به تعالیم پیامبرشان زرتشت به سلامتی جسم به همراه روح اهمیت می دادند و علاوه بر به نظامی تربیت بدنی به جنبه های مذهبی، سرگرمی و تفریحی آن توجه داشتند. با ورود به ایران همین منوال ادامه پیدا کرد با این تفاوت که اهمیت نظامی آن بیشتر در گرفته شد اما بازی و سرگرمی چون گذشته در تربیت بدنی و ورزش جایی نداشت. تربیت بدنی و ورزش نوین مانند سایر اموری بود که از غرب گرفته شد و بعد از مشروطه به ویژه در دوره رضا شاه همسو با تحولات حکومت به عنوان یک نهاد جدید مطرح گردید و به عنوان عاملی تأثیر گذار در روحیه اجتماعی مردم ایران گردید این تحقیق به بررسی شکل گیری نهادهای تربیت بدنی و ورزش دوره پهلوی به همراه تعداد ادوار حضور ورزشکاران ایران در بازیهای المپیک و میادین بین المللی با توجه به منابع کتابخانه ای تاریخی پرداخته است و فعالیتهای ورزشی زنان به عنوان قشری تأثیر گذار در جامعه مطالعه قرار گرفته است.

فهرست مطالب

۸پیشگفتار.....

فصل اول: کلیات پژوهش

۱۰۱.۱. مسئله پژوهش.....

۱۰۱.۲. سؤال های پژوهش.....

۱۰۱.۳. فرضیه های پژوهش.....

۱۱۱.۴. اهمیت پژوهش.....

۱۱۱.۵. ضرورت پژوهش.....

۱۱۱.۶. روش پژوهش.....

۱۱۱.۷. ابزارهای گردآوری اطلاعات.....

۱۲۱.۸. پیشینه پژوهش.....

۱۳۱.۹. معرفی منابع و مآخذ.....

۱۵۱.۱۰. تعریف مفاهیم.....

فصل دوم: ورزش و نهادهای ورزشی و ورزشکاران در ایران

۱۷درآمد.....

۱۸۲.۱. جایگاه و اهمیت تربیت بدنی در ایران.....

۱۸۲.۱.۱. تعریف تربیت بدنی و ورزش.....

۱۸۲.۱.۲. اهمیت تربیت بدنی و ورزش.....

۱۹ ورزش در ایران باستان
۲۱ ورزش در دوران ماد و هخامنشیان
۲۵ ورزش در دوران سلوکیان
۲۵ ورزش در دوران پارت ها و ساسانیان
۲۸ ورزش در ایران اعصار اسلامی
۳۲ ورزش در ایران بعد از حمله مغول
۳۴ پیشینه ورزش زورخانه
۳۷ ۲.۵.۱. آداب و مراسم زورخانه
۳۸ ۲.۵.۲. تحولات ورزش زورخانه ای
۳۹ ۲.۵.۳. وسایل ورزش باستانی و کاربرد آنها
۴۱ نتیجه گیری

فصل سوم: ورود ورزش جدید اروپایی به ایران

۴۳ درآمد
۴۴ ۳.۱. ورزش های توپی
۵۲ ۳.۲. ورزش های انفرادی
۵۸ ۳.۳. ورزش های رزمی
۶۰ ۳.۴. ورزش های میدانی
۶۲ نتیجه گیری

فصل چهارم: فدراسیون های ورزشی و تشکیل کمیته ملی المپیک

- درآمد..... ۶۴
- ۴.۱. تاریخچه المپیک..... ۶۵
- ۴.۱.۱. تشکیل کمیته بین المللی المپیک..... ۶۸
- ۴.۱.۲. اعزام تیم ایران به بازیهای المپیک لندن..... ۷۰
- ۴.۲. شرکت ایران در المپیک های رسمی و امتیازات..... ۷۰
- ۴.۲.۱. المپیک ۱۹۴۸ لندن/۱۳۲۷ش..... ۷۰
- ۴.۲.۲. المپیک ۱۹۵۲ هلسینکی/۱۳۳۱ش..... ۷۱
- ۴.۲.۳. المپیک ۱۹۵۶ ملبورن/۱۳۳۵ش..... ۷۱
- ۴.۲.۴. المپیک ۱۹۶۰ رم/۱۳۳۹ش..... ۷۱
- ۴.۲.۵. المپیک ۱۹۶۴ توکیو/۱۳۴۳ش..... ۷۲
- ۴.۲.۶. المپیک ۱۹۶۸ مکزیکوسیتی/۱۳۴۷ش..... ۷۳
- ۴.۲.۷. المپیک ۱۹۷۲ مونیخ/۱۳۵۱ش..... ۷۳
- ۴.۲.۸. المپیک ۱۹۷۶ مونترال/۱۳۵۵ش..... ۷۳
- ۴.۳. المپیک زمستانی..... ۷۴
- ۴.۳.۱. المپیک زمستانی ۱۹۵۶ آمپزو ایتالیا..... ۷۴
- ۴.۳.۲. المپیک زمستانی ۱۹۶۴ اینسبروک اتریش..... ۷۴
- ۴.۳.۳. المپیک زمستانی ۱۹۶۸ گرونوبل فرانسه..... ۷۵

۷۵۴.۳.۴ المپیک ۱۹۷۲ ساپورو ژاپن
۷۵۴.۳.۵ المپیک ۱۹۷۶ اینسبورگ اتریش
۷۶نتیجه گیری

فصل پنجم: ورزش جدید و صعود در بازی های آسیایی و جهانی

۷۸درآمد
۷۹۵.۱ ایران در بازی های آسیایی
۷۹۵.۱.۱ بازی های آسیایی ۱۹۵۱ دهلی نو/ ۱۳۳۰ش
۸۰۵.۱.۲ بازی های آسیایی ۱۹۵۴ مانیل/ ۱۳۳۳ش
۸۰۵.۱.۳ بازی های آسیایی ۱۹۵۸ توکیو/ ۱۳۳۷ش
۸۱۵.۱.۴ بازی های آسیایی ۱۹۶۲ جا کارتا/ ۱۳۴۱ش
۸۱۵.۱.۵ بازی های آسیایی ۱۹۶۶ بانکوک/ ۱۳۴۵ش
۸۲۵.۱.۶ بازی های آسیایی ۱۹۷۰ بانکوک/ ۱۳۴۹ش
۸۴۵.۱.۷ بازی های آسیایی ۱۹۷۴ تهران/ ۱۳۵۳ش
۸۶۵.۱.۸ بازی های آسیایی ۱۹۷۸ بانکوک/ ۱۳۵۷ش
۸۷۵.۲ ایران در بازی های جهانی
۸۷۵.۲.۱ مسابقه جهانی کشتی ۱۹۵۱/ ۱۳۳۰ش
۸۷۵.۲.۲ مسابقه جهانی کشتی ۱۹۵۹ تهران/ ۱۳۳۸ش
۸۸۵.۲.۳ مسابقه جهانی کشتی ۱۹۷۳ تهران/ ۱۳۵۲ش

۸۸۵.۲.۴. مسابقه جهانی وزنه برداری ۱۹۴۹ لاهه/۱۳۲۷ش
۸۸۵.۲.۵. مسابقه جهانی وزنه برداری ۱۹۵۷ تهران/۱۳۳۶ش
۸۹۵.۲.۶. مسابقه جهانی وزنه برداری ۱۳۴۶ تهران
۸۹۵.۲.۷. مسابقه جهانی تکواندو
۸۹۵.۲.۸. مسابقه جهانی کاراته
۹۰۵.۲.۹. مسابقه جهانی جودو
۹۱نتیجه گیری
فصل ششم: ورزش جدید در نظام و نهادهای آموزشی	
۹۳درآمد
۹۴۶.۱. نهضت ورزشی در ایران
۹۷۶.۲. تربیت بدنی و ورزش در مدارس
۹۸۶.۲.۱. آموزش ورزش در مدارس
۹۹۶.۲.۲. مسائل مالی
۱۰۰۶.۲.۳. مسابقات ورزشی
۱۰۰۶.۲.۴. تسهیلات ورزش برای مدارس
۱۰۱۶.۲.۵. ورزش و مسائل اجتماعی - سیاسی
۱۰۳۶.۳. پیشاهنگی ایران
۱۰۳۶.۳.۱. تعریف پیشاهنگی

۱۰۳تاریخچه تأسیس پیشاهنگی
۱۰۵ورود پیشاهنگی به ایران
۱۰۷ورزش در دانشگاه و بررسی و نقد آن
۱۱۱نتیجه گیری

فصل هفتم: ورزش در جماعت های زنان و توسعه آن

۱۱۳درآمد
۱۱۴۷.۱. ورود زنان در فعالیت های اجتماعی و کشف حجاب
۱۱۶۷.۲. ورزش زنان در دوره پهلوی اول
۱۱۸۷.۳. ورزش زنان در دوره پهلوی دوم
۱۱۹۷.۴. بازی های قهرمانی دختران دانشجو
۱۲۰۷.۵. مسابقات قهرمانی کشور دختران
۱۲۰۷.۵.۱. والیبال
۱۲۲۷.۵.۲. بسکتبال
۱۲۴۷.۵.۳. دو و میدانی
۱۳۱۷.۵.۴. تنیس روی میز
۱۳۴۷.۵.۵. شمشیر بازی
۱۳۶۷.۵.۶. ژیمناستیک
۱۳۸۷.۵.۷. شنا

۱۴۲بازی های آموزشگاه های ایران
۱۴۳۱۳۳۹ قهرمانی ۷.۶.۱
۱۴۳۱۳۴۰ قهرمانی ۷.۶.۲
۱۴۴۱۳۴۱ قهرمانی ۷.۶.۳
۱۴۵۱۳۴۲ قهرمانی ۷.۶.۴
۱۴۶۱۳۴۳ قهرمانی ۷.۶.۵
۱۴۷۱۳۴۵ قهرمانی ۷.۶.۶
۱۴۸۱۳۴۶ قهرمانی ۷.۶.۷
۱۵۰۱۳۴۷ قهرمانی ۷.۶.۸
۱۵۰۱۳۴۸ قهرمانی ۷.۶.۹
۱۵۲۱۳۴۹ قهرمانی ۷.۶.۱۰
۱۵۶نتیجه گیری
۱۵۷حاصل سخن
۱۶۲ضمایم
۲۰۲کتابنامه

تربیت بدنی از ۱۳۹۹ش تا انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ رویکرد تازه ای است که تا کنون به طور مفصل به آن پرداخته نشده است منابع گذشته تنها تاریخچه ای از شکل گیری تربیت بدنی و روند آن تا اواخر دوره پهلوی را بیان کرده و منابع حاضر هرکدام به یکی از جنبه های تربیت بدنی این دوره پرداخته است. با توجه به دوره مورد نظر و کمبود منابع و کتابهای موجود و عدم دسترسی آسان به این منابع، در این پژوهش سعی شده که تمامی زوایای تربیت بدنی از شروع آن از دوره باستان تا معاصر و نقش آن در حکومت های ایرانی، ورود ورزشهای نوین، تشکیل کمیته ملی المپیک و متعاقب آن شکل گیری فدراسیونهای ورزشی، تشکیل سازمان تربیت بدنی، حضور در میادین جهانی، آسیایی و المپیک و ذکر اسامی ورزشکاران و ورزش در نهادهای مختلف ورزشی و نهادهای آموزشی و ورزش زنان را مورد بررسی قرار داده شود. به علت مطالب اغراق آمیز در بعضی از کتابهای این دوره و نیز کم رنگ شدن این موضوع در کتابهای کنونی نگاهی منصفانه به موضوع مورد نظر انداخته و مهمترین تأثیر تربیت بدنی که عبارت است از حضور زنان در میادین ورزشی و مشارکت اجتماعی آنان و توجه به فعالیتهای قهرمان پروری و شرکت ورزشکاران زن در میادین مختلف ورزشی و شناساندن ایران به عنوان یکی از کشورهای مقتدر در سطح جهانی معرفی گردد. با اینحال با توجه به عدم دسترسی مشکل به منابع، پژوهش مورد نظر به صورت جامع و کامل به سؤال های ارائه شده شاید پاسخ دهد امید است دیگر پژوهشگران بتوانند ابهامات موجود در این پژوهش را رفع نمایند. رساله حاضر در شش فصل تنظیم که در هر فصل یکی از جنبه های تربیت بدنی و ورزش ارائه گردیده و در پایان حاصل سخن کلی فراهم شده است. که شامل موارد زیر می باشد:

فصل اول: ورزش و نهادهای ورزشی و ورزشکاران در ایران

فصل دوم: ورود ورزش جدید اروپایی در ایران

فصل سوم: فدراسیون های ورزشی و تشکیل کمیته ملی المپیک

فصل چهارم: کارکرد ورزش های جدید و صعود در بازی های آسیایی و جهانی

فصل پنجم: ورزش جدید در نظام و نهاد های آموزشی

فصل ششم: ورزش در جماعت های زنان و توسعه آن

فصل اول

کلیات پژوهش

۱.۱. مسئله پژوهش

تربیت بدنی و آموزش ورزش در ایران تا اواخر قرن سیزدهم به شکل سنتی وجود داشت و در مدارس نظام و دسته های نظامی توسط بعضی از افسران خارجی آموزش داده می شد. تا آن موقع به بازی و ورزش توجه زیاد نمی شد چون آن را سبکی و جلفی می دانستند و گاهی هم اطفالی را که بازی می کردند تنبیه بدنی می کردند. تربیت بدنی از سال ۱۲۹۹ با تلاشهای میرمهدی ورزنده، بانی ورزشهای نوین در ایران مطرح گردید و به تدریج از مخالفت با تربیت بدنی کاسته شد. (اسماعیلی، ۱۳۸۸، ص: ۲۱۱)

ریشه این نوع از نظام ورزشی، ریشه ای قدیمی نداشت بلکه مثل سایر اموری بود که از غرب گرفته می شد که بعد از مشروطه و به ویژه در دوره رضاشاه با موجی که در مدرن سازی ایران صورت گرفت، ورزش را نیز در بر گرفت. تربیت بدنی نیز جزء همین تحولات بود که همسو با تحولات حکومت به عنوان یک نهاد جدید مطرح گردید، در حالیکه در گذشته ورزشهای محلی و پهلوانی وجود داشت، ورزشهای نوین با ساختار و نهاد اداری تحت عنوان تربیت بدنی ایجاد شد.

این پژوهش با بررسی چگونگی تشکیل نهاد اداری تربیت بدنی و اینکه حکومت با چه نگاه و ایدئولوژی به این مسئله پرداخته درصدد است عوامل و شرایط زمانی که تربیت بدنی را در قالب نوین خود در ایران شروع به فعالیت کرد مورد مطالعه و بررسی قرار دهد و تحولات و تأثیرات آن را در بخشهای مختلف اجتماعی نهاد مذکور باقی می گذارد را مورد سنجش و مطالعه علمی مبتنی بر تحقیقات تاریخی قرار دهد.

۱.۲. سؤال های پژوهش

۱. تأسیس تربیت بدنی در ایران را می توان عامل مؤثری در تحولات اجتماعی دانست؟

۲. مهم ترین تحولات تربیت بدنی ناشی از کدام وجه فعالیت های این نهاد بوده است؟

۱.۳. فرضیه های پژوهش

۱. تأسیس تربیت بدنی در ایجاد روحیه مشارکت اجتماعی و همچنین حضور اجتماعی قشر بزرگی از جامعه یعنی دختران دارای نقش زیادی بوده است.

۲. ایجاد پایگاه های ورزشی و تشکیلات تیمی به عنوان یکی معابر اصلی تبادلات اجتماعی و همچنین افکارسیاسی دوران پژوهش حاضر به شمار می آید.

۱.۴. اهمیت پژوهش

توجه دولت به سلامت بدن موجب توجه به ورزش و به طور کلی تربیت بدنی گردید تا آن حد که آن را تا سطح مدارس ارتقا داد ضمن اینکه سلامت جسم بتواند سلامت روح و نسلی سالم را تضمین کند. به نظر می آید در طی سال های گذشته توجه به ورزش کمرنگ شده و با وجود اینکه مدت زیادی از آغاز نهادینه نظام تربیت بدنی در ایران می گذرد اما توجه و اهتمام به امور تربیت بدنی مورد اقبال جامعه نیست و در مدارس ساعت ورزش در حقیقت ساعت تفریح است و به دنبال آن ناهنجاری های جسمی و حرکتی را به دنبال داشته است

۱.۵. ضرورت پژوهش

با توجه به اینکه تربیت بدنی در گذشته و حال منحصر به ورزش های قهرمانی بوده و توجه کمتری به مقوله ی ورزش در مدارس می شد از این نظر سعی می شود با شناخت روند ایجاد تربیت بدنی در ایران آسیب شناسی از ایرادات و مشکلات موجود شود و به بررسی و شناسایی بهینه ای از مسایل مرتبط با تربیت بدنی و بالتبع در ادامه گسست از اهداف اصلی پرورش جسم و تن به شرایط کنونی انجامیده و نظام آموزشی که باید در این مهم نقش تعیین کننده ای داشته باشد، از آن بازمانده است. ضرورت بررسی تربیت بدنی با این رویکرد، قابلیت بررسی را دارد.

۱.۶. روش پژوهش

استفاده از روش مطالعه تاریخی با تأکید بر استفاده از اسناد و روش کتابخانه ای جهت ارائه تجزیه و تحلیل های مربوطه و کاربست شیوه توصیفی مرور تاریخ تربیت بدنی ایران از ۱۲۹۹ با محوریت بررسی روند ایجاد و گسترش تربیت بدنی در دوره مورد نظر پژوهش. همچنین ارائه تحلیل های در خور موضوعات هر فصل مبتنی بر تجزیه اطلاعات گردآوری شده مبتنی بر اسناد مربوط به تاریخ فعالیتها و اقدامات اجرایی و دولتی در حوزه وظایف تربیت بدنی.

۱.۷. ابزارهای گردآوری اطلاعات

۱. روش اسنادی: یکی از روش های گردآوری اطلاعات در این پژوهش روش اسنادی است. که به بررسی اسناد منتشر نشده در سازمان اسناد ملی ایران در رابطه با موضوع پژوهش استفاده شده است.

۲. روش کتابخانه ای: از دیگر روش های مورد استفاده در گردآوری اطلاعات، روش کتابخانه ای است. در این پژوهش از معدود کتابهای نوشته شده در این دوره و کتابهایی که بعد از این دوره نوشته شده استفاده شده است. که از کتابخانه های مراکزی چون کتابخانه ملی ایران، آکادمی ملی المپیک و مرکز اسناد انقلاب اسلامی بهره گرفته شده است.

۳. روش مصاحبه: یکی دیگر از روش های گردآوری اطلاعات در این پژوهش روش مصاحبه است. ارتباط مستقیم با کسانی که در دوره مورد بحث حضور داشته و یا شاهد تحولات و رویدادهای به وجود آمده بوده اند، صورت گرفته است. مصاحبه آقای علی گوهری نویسنده کتاب روش پیشاهنگی در پرورش و آموزش که اطلاعات مهمی درباره پیشاهنگی این دوره ارائه دادند.

۱.۸. پیشینه پژوهش

از آن جایی که تربیت بدنی و ورزش مقوله ای مربوط به گذشته و دارای پیشینه ای باستانی است که همواره مورد بررسی محققان بوده است. اما ورزش به شکل نوین آن در ایران مقوله ای جدید در طی قرن اخیر بوده است. طی سال های گذشته کارهای متعددی در این باره انجام شده است. اما رویکرد طرح حاضر که تکیه بر مطالعه ای تاریخی و مبتنی بر اسناد آرشیوی است مسبق به سابقه قبلی نبوده و شاید تنها بتوان به کتابی که توسط روح الله بهرامی تحت عنوان "اسنادی از تربیت بدنی و ورزش در ایران" در سال ۱۳۸۴ منتشر شده است اشاره کرد که به صورت گزینشی تعدادی از اسناد مربوط به حوزه طرح کنونی را بدون انجام هرگونه تألیف یا تجزیه و تحلیلی منتشر کرده است. تاکنون کتاب مستقلی درباره تربیت بدنی و ورزش دوره پهلوی تألیف نشده است و کتابهایی که در این باره نوشته شده به طور کامل کل رویدادهای تاریخی این دوره را بیان نکرده است و یا فقط به رویدادهای ورزشی خاصی که اتفاق افتاده، می پردازند که به بررسی چند نمونه آن پرداخته می شود

کتاب "تاریخ ورزش ایران"، فرامرز برزگر مهمترین مرجع و منبع در رابطه با ورزش در این دوره است در این کتاب به بررسی تربیت بدنی از دوره باستان تا زمان چاپ کتاب (۱۳۵۰) پرداخته و کتاب "تاریخ ورزش ایران" نوشته نصرت الله حاج عظیمی و عباس ایزد پناه که همان نگاه و بررسی تاریخ ورزش فرامرز برزگر را دارد و نیز کتاب از "سرآمدان ورزش ایران" اسماعیل کدخدازاده که منبع معتبری در مورد تاریخچه المپیک و بازی های جهانی و نیز به معرفی ورزشکاران ایرانی شرکت کننده در بازیهای جهانی و المپیک می پردازد.

نگرشی بر ورزش ایران و ایران در بازیهای آسیایی، رشید بهنام فراز که به بررسی حضور ایران در بازیهای آسیایی می پردازد.

کتاب "تاریخچه رشته های ورزشی در جهان و ایران" جواد کیمیا و جمعی از نویسندگان که به بررسی شکل گیری ورزش های نوین در جهان و ورود آن به ایران می پردازد.

۱.۹. معرفی منابع و مآخذ

منابع دست اول:

اسناد. سندهای منتشر نشده ای که در رابطه با نهضت ورزشی در ایران و چگونگی شکل گیری سازمان تربیت بدنی و پیش آهنگی و تحولات این سازمان و ورود ورزش به نهادهای آموزشی مدارس و دانشگاه تا انحلال این سازمان در سال ۱۳۵۵ش به همراه مقررات و آیین نامه های اداری و ورزشی برای این نهادهای آموزشی در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته است.

روزنامه. جامع ترین روزنامه در رابطه با رویدادهای ورزشی دوره پهلوی، روزنامه کیهان ورزشی است که رویدادهای ورزشی سالهای ۱۳۳۸ تا ۱۳۵۷ را بطور کامل بیان کرده ، شروع بازیهای قهرمانی کشور و قهرمانی آموزشگاههای کشور به همراه اسامی ورزشکاران و تیم های شرکت کننده در این بازی ها و نیز مقالاتی در رابطه با وضع ورزش در نهادهای آموزشی که در خود جای داده است که از اینها در پژوهش استفاده شده است.

منابع دست دوم:

تاریخ ورزش ایران: نوشته فرامرز برزگر که در سال ۱۳۵۰ش به چاپ رسیده است. این کتاب که جامع ترین کتاب در رابطه با تاریخ تربیت بدنی از دوره باستان تا دوره معاصر می باشد. کتاب مرجعی بوده برای تمامی نویسندگانی که بعد از وی به بررسی تاریخ تربیت بدنی در ایران پرداخته اند. که موضوع آن بررسی تاریخی ورزش در ایران باستان، ادبیات حماسی، در دوره ایران بعد از اسلام، پیدایش زورخانه ها و در نهایت ورزش در دوره معاصر (پهلوی) می پردازد. که از تاریخ تربیت بدنی در ایران باستان و دوره کنونی در این پژوهش استفاده شده است.

سرآمدان ورزش ایران: نوشته اسماعیل کد خدا زاده در سال ۱۳۸۶ می باشد. وی تنها ایرانی تاریخ نگار ورزشی و بازیهای المپیک بود که پس از تشکیل "جامعه بین المللی تاریخ نگاران المپیک" وابسته به ای.او.سی (I.O.C) به عضویت این نهاد در آمد. کتاب حاضر به بررسی تاریخچه ای از المپیک قدیم تا احیای المپیک نوین، خلاصه ای از شروع ورزش در ایران، شرح زندگی صاحبان نشان های المپیک و مسابقات رسمی جهان به همراه آلبومی از این ورزشکاران و سال و محل برگزاری مسابقات المپیک و جهانی می پردازد. در این پژوهش از تاریخچه المپیک و سال و محل برگزاری مسابقات جهانی بهره گرفته شده است.

نگرشی بر ورزش ایران و ایران در بازیهای آسیایی: نوشته رشید بهنام فراز که در سال ۱۳۶۴ ش به چاپ رسیده است. که در ابتدا خلاصه ای از ورزش ایران و در ادامه به بررسی تاریخچه ای از شکل گیری بازیهای آسیایی و میزبان های برگزاری این مسابقات و نیز حضور ایران در این بازیها، تعداد شرکت کنندگان، رشته های ورزشی، اسامی شرکت کنندگان، مدال ها و مقام های بدست آمده و به جایگاه ایران در رده بندی نهایی این بازیها می پردازد. و در این پژوهش از مطالب این کتاب استفاده شده است.

جشن صد ساله المپیک (۱۸۹۶-۱۹۹۶): نوشته سید نصرالله سجادی در سال ۱۳۷۹ می باشد. در این کتاب به تاریخچه ای از شروع المپیک نوین به همراه توضیح ادوار برگزاری این بازیها و رویدادها و اتفاقاتی که در طول این بازیها به وجود آمده و نیز حضور ایران به همراه اسامی شرکت کنندگان و مدال های به دست آمده و شرحی از تاریخچه برگزاری المپیک زمستانی و چند دوره حضور ایران در این بازیها می پردازد. که از مطالب آن در این پژوهش بهره گرفته شده است.

تاریخ تربیت بدنی و ورزش: نوشته محمد رضا اسمعیلی در سال ۱۳۸۹ می باشد. کتاب جامعی است که مدت ها بعد از چاپ کتاب "نگاهی به تاریخ تربیت بدنی جهان" جواد کریمی (۱۳۶۴) تألیف گردیده است. که به تمام زوایای تربیت بدنی و ورزش می پردازد که شامل تربیت بدنی در دوران باستان، دوران جدید، ریشه های ورزش و بازی، تاریخچه ورزشها و بازیها، بازیهای المپیک، جشنواره های ورزشی بین المللی، تاریخ تربیت بدنی در ایران (باستان، دوره اسلامی، معاصر)، ورزش در ایران، ویژگی های تربیت بدنی و ورزش ایران و آینده تربیت بدنی و ورزش را دارا می باشد. و از مطالب آن در این پژوهش استفاده شده است.

تاریخ و فرهنگ زورخانه و گروههای اجتماعی زورخانه رو: نوشته غلامرضا انصاف پور در سال ۱۳۵۳ ش است. وی در این کتاب به بررسی تاریخچه ای از ورزش باستانی و ریشه آن در ایران باستان و چگونگی شکل گیری زورخانه ها و شکل آن و توضیح ادوار تاریخی زورخانه در حکومت های مختلف و توجه و عدم

توجه به آن؛ آداب و مراسم زورخانه، تحولات ورزش زورخانه، وسایل ورزش باستانی، گروه های زورخانه رو پرداخته است. و در بخشی از این پژوهش از این کتاب استفاده شده است.

وب سایت: وب سایت فدراسیون ورزشها و بازیها و کمیته ملی المپیک از منابعی است که در این پژوهش استفاده شده است. که در آن ها به آوردن اطلاعاتی از چگونگی شکل گیری ورزش های نوین و ابداع کنندگان آن و نیز بررسی چگونگی ورود آن به ایران و پیشرفت ها و مسابقات جهانی، آسیایی و... که ایرانیان در شرکت داشته اند، می پردازد. و در بررسی تاریخچه شکل گیری ورزش های نوین و چگونگی ورود آن به ایران استفاده شده است.

۱.۱۰. تعریف مفاهیم

تربیت بدنی: «تربیت بدنی مرکب از دو کلمه "تربیت" و "بدنی" است. تربیت به معنی پروراندن و شکوفا کردن استعدادها و بدنی کلمه ای است منسوب به بدن. تربیت بدنی "تربیت از طریق بدن" است که در آن از فعالیت های جسمانی نسبتاً شدید از قبیل بازی، تمرین، ورزش و رقص برای پرورش بدن استفاده می شود (اسماعیلی، ۱۳۸۹: ۲۲)».

المپیک: واژه المپیک بیش از سه هزار سال قبل یا کمتر از آن وارد فرهنگ واژگان زبان لاتین شده است. به کار گیری واژه "مسابقات" برای المپیک نادرست بوده و الزام است که واژه "بازی ها" به آن اطلاق شود. یونانیان هر چهار سال یک بار در شهر المپی گرد هم می آمدند و مسابقه های ورزشی را همراه با سایر مراسم اجتماعی-مذهبی برپا می داشتند. مدت زمان یا فاصله زمانی بین در المپیک را "المپιάد" می نامیدند بدین ترتیب یونانیان این واژه را برای شماره و فاصله چهار ساله بین دو المپیک استفاده می کردند.

فدراسیون: در ورزش به سازمانی گفته می شود که اداره کننده یک رشته ورزشی است. یک نهاد غیر دولتی است که در آن حوزه از ورزشهای غیر حرفه ای فعالیت خواهد کرد که در المپیک به رسمیت شناخته شده اند و باید در چهارچوب اساسنامه و با هماهنگی سازمان تربیت بدنی (وزارت ورزش و جوانان کنونی) عمل کنند. البته دو قید برای آن در نظر گرفته می شود یکی هماهنگی با وزارت ورزش و دیگری عمل به اساسنامه فدراسیون که شامل فدراسیونهای، کشتی، فوتبال، والیبال، هندبال، بسکتبال، تنیس، تکواندو، وزنه برداری، جودو، قایقرانی، اسکی، دوومیدانی، کاراته، گلف، شطرنج، ورزشهای همگانی، بدمینتون و غیره می باشد.

این تسلط که من دارم همان چیزی است که جسمم می تواند بکند. در مقام جنگجو، جنگجوی خوبی هستم، هم با دستها و هم با پاها ورزیده هستم، در مقام سوارکار، سوارکار خوبی هستم. در مقام کماندار، کماندار خوبی هستم، چه پیاده، چه سواره؛ در مقام نیزه دار، نیزه دار خوبی هستم، چه پیاده، چه سواره. این ویژگیهایی است که اهوره مزدا به من بخشید، و من توانستم آنها را به کار گیرم.

داریوش کبیر. کتیبه نقش رستم

فصل دوم

ورزش و نهادهای ورزشی و ورزشکاران در ایران